

પરમાગમ શ્રી અષ્ટપ્રાભૂત

(ગુજરાતી પદાનુવાદ)

૧. દર્શનપ્રાભૂત

આ પ્રાભૂતમાં, ‘ધર્મનું મૂળ દર્શન છે’—એ રહસ્યગંભીર મહાસૂત્રથી શરૂ કરીને સમ્યગ્દર્શનનો પરમ મહિમા વર્ણવવામાં આવ્યો છે.

(હરિગીત)

પ્રારંભમાં કરીને નમન ^૧જિનવરવૃષભ મહાવીરને,
સંક્ષેપથી હું યથાક્રમે ભાષીશ દર્શનમાર્ગને. ૧.

રે! ધર્મ ^૨દર્શનમૂલ, ઉપદેશ્યો જિનોએ શિષ્યને;
તે ધર્મ નિજ કર્ણે સુણી દર્શનરહિત નહિ વંદ્ય છે. ૨.

^૩દેગ્ભ્રષ્ટ જીવો ભ્રષ્ટ છે, દેગ્ભ્રષ્ટનો નહિ મોક્ષ છે;
ચારિત્રભ્રષ્ટ મુકાય છે, દેગ્ભ્રષ્ટ નહિ મુક્તિ લહે. ૩.

સમ્યક્ત્વરત્નવિહીન જાણે શાસ્ત્ર બહુવિધને ભલે,
પણ શૂન્ય છે આરાધનાથી તેથી ત્યાં ને ત્યાં ભમે. ૪.

સમ્યક્ત્વ વિણ જીવો ભલે તપ ઉગ્ર ^૪સુષ્ટુ આચરે,
પણ લક્ષ કોટિ વર્ષમાંયે બોધિલાભ નહીં લહે. ૫.

૧. જિનવરવૃષભ = તીર્થંકર.

૨. દર્શનમૂલ = સમ્યગ્દર્શન જેનું મૂળ છે એવો.

૩. દેગ્ભ્રષ્ટ = સમ્યગ્દર્શનરહિત. ૪. સુષ્ટુ = સારી રીતે.

- સમ્યક્ત્વ-દર્શન-જ્ઞાન-બળ-વીર્યે અહો! વધતા રહે
કલિમલરહિત જે જીવ, તે ^૧વરજ્ઞાનને અચિરે લહે. ૬.
- સમ્યક્ત્વનીરપ્રવાહ જેના હૃદયમાં નિત્યે વહે,
તસ બદ્ધકર્મો ^૨વાલુકા-આવરણ સમ ક્ષયને લહે. ૭.
- દેગ્ભ્રષ્ટ, જ્ઞાને ભ્રષ્ટ ને ચારિત્રમાં છે ભ્રષ્ટ જે,
તે ભ્રષ્ટથી પણ ભ્રષ્ટ છે ને નાશ અન્ય તણો કરે. ૮.
- જે ધર્મશીલ, સંયમ-નિયમ-તપ-યોગ-ગુણ ધરનાર છે,
તેનાય ભાષી દોષ, ભ્રષ્ટ મનુષ્ય દે ભ્રષ્ટત્વને. ૯.
- જ્યમ મૂળનાશે વૃક્ષના પરિવારની વૃદ્ધિ નહીં,
જિનદર્શનાત્મક મૂળ હોય વિનષ્ટ તો સિદ્ધિ નહીં. ૧૦.
- જ્યમ મૂળ દ્વારા સ્કંધ ને શાખાદિ બહુગુણ થાય છે,
ત્યમ મોક્ષપથનું મૂળ જિનદર્શન કહ્યું જિનશાસને. ૧૧.
- દેગ્ભ્રષ્ટ જે નિજ પાય પાડે દૃષ્ટિના ધરનારને,
તે થાય મૂંગા, ^૩ખંડભાષી, બોધિ દુર્લભ તેમને. ૧૨.
- વળી જાણીને પણ તેમને ^૪ગારવ-શરમ-ભયથી નમે,
તેનેય બોધિ-અભાવ છે પાપાનુમોદન હોઈને. ૧૩.
- જ્યાં જ્ઞાન ને સંયમ ^૫ત્રિયોગે, ઉભયપરિગ્રહત્યાગ છે,
જે ^૬શુદ્ધ સ્થિતિભોજન કરે, દર્શન તદાશ્રિત હોય છે. ૧૪.

-
૧. વરજ્ઞાન = ઉત્કૃષ્ટ જ્ઞાન અર્થાત્ કેવળજ્ઞાન.
૨. વાલુકા-આવરણ = વેળુનું આવરણ; રેતીની પાળ.
૩. ખંડભાષી = અસ્પષ્ટ ભાષાવાળા; તૂટક-ભાષાવાળા.
૪. ગારવ = (રસ-ઋદ્ધિ-શાતા સંબંધી) ગર્વ; મસ્તાઈ.
૫. ત્રિયોગ = (મનવચનકાયના) ત્રણ યોગ. ૬. શુદ્ધ સ્થિતિભોજન = ત્રણ કરણથી શુદ્ધ (કૃત-કારિત-અનુમોદન વિનાનું) એવું ઊભાં ઊભાં ભોજન.

- સમ્યક્ત્વથી સુજ્ઞાન, જેથી સર્વ ભાવ જણાય છે, ને સૌ પદાર્થો જાણતાં અશ્રેય-શ્રેય જણાય છે. ૧૫.
- અશ્રેય-શ્રેયસુજાણ છોડી કુશીલ ધારે શીલને, ને શીલફળથી હોય ^૧અભ્યુદય, પછી મુક્તિ લહે. ૧૬.
- જિનવચનરૂપ દવા ^૨વિષયસુખરેચિકા, અમૃતમયી, છે વ્યાધિ-મરણ-જરાદિહરણી, સર્વ દુઃખવિનાશિની. ૧૭.
- છે એક ^૩જિનનું રૂપ, બીજું શ્રાવકોત્તમ-લિંગ છે, ત્રીજું કહ્યું આર્યાદિનું, ચોથું ન કોઈ કહેલ છે. ૧૮.
- પંચાસ્તિકાય, છ દ્રવ્ય ને નવ અર્થ, તત્ત્વો સાત છે, શ્રદ્ધે સ્વરૂપો તેમનાં, જાણો સુદૃષ્ટિ તેહને. ૧૯.
- જીવાદિના શ્રદ્ધાનને સમ્યક્ત્વ ભાખ્યું છે જિને વ્યવહારથી, પણ નિશ્ચયે આત્મા જ નિજ સમ્યક્ત્વ છે. ૨૦.
- એ જિનકથિત દર્શનરતનને ભાવથી ધારો તમે, ગુણરત્નત્રયમાં સાર ને જે ^૪પ્રથમ શિવસોપાન છે. ૨૧.
- થઈ જે શકે કરવું અને નવ થઈ શકે તે શ્રદ્ધવું; સમ્યક્ત્વ શ્રદ્ધાવંતને સર્વજ્ઞ જિનદેવે કહ્યું. ૨૨.
- દેગ, જ્ઞાન ને ચારિત્ર, તપ, વિનયે સદાય ^૫સુનિષ્ઠ જે, તે જીવ વંદનયોગ્ય છે—^૬ગુણધર તણા ^૭ગુણવાદી જે. ૨૩.

-
૧. અભ્યુદય = તીર્થંકરત્વાદિની પ્રાપ્તિ.
 ૨. વિષયસુખરેચિકા = વિષયસુખનું વિરેચન કરનારી.
 ૩. જિનનું રૂપ = જિનના રૂપ સમાન મુનિનું યથાજાત રૂપ.
 ૪. પ્રથમ શિવસોપાન = મોક્ષનું પહેલું પગથિયું.
 ૫. સુનિષ્ઠ = સુસ્થિત. ૬. ગુણધર = ગુણના ધરનારા.
 ૭. ગુણવાદી = ગુણોને પ્રકાશનારા.

- જ્યાં રૂપ દેખી ^૧સાહજિક, આદર નહીં ^૨મત્સર વડે,
સંયમ તણો ધારક ભલે તે હોય પણ કુ દષ્ટિ છે. ૨૪.
- જે ^૩અમરવંદિત શીલયુત મુનિઓ તણું રૂપ જોઈને
મિથ્યાભિમાન કરે અરે! તે જીવ દષ્ટિવિહીન છે. ૨૫.
- વંદો ન અણસંયત, ભલે હો નગ્ન પણ નહિ વંદ્ય તે;
બંને સમાનપણું ધરે, એકે ન સંયમવંત છે. ૨૬.
- નહિ દેહ વંદ્ય, ન વંદ્ય કુલ, નહિ વંદ્ય જન જાતિ થકી;
ગુણહીન ક્યમ વંદાય? તે સાધુ નથી, શ્રાવક નથી. ૨૭.
- સમ્યક્ત્વસંયુત શુદ્ધભાવે વંદું છું મુનિરાજને,
તસ બ્રહ્મચર્ય, સુશીલને, ગુણને તથા ^૪શિવગમનને. ૨૮.
- ચોસઠ ચમર સંયુક્ત ને ચોત્રીસ અતિશય યુક્ત જે,
બહુજીવહિતકર સતત, કર્મવિનાશકારણ-હેતુ છે. ૨૯.
- સંયમ થકી, વા જ્ઞાન-દર્શન-ચરણ-તપ છે ચાર જે
એ ચાર કેરા યોગથી, મુક્તિ કહી જિનશાસને. ૩૦.
- રે ! જ્ઞાન નરને સાર છે, સમ્યક્ત્વ નરને સાર છે;
સમ્યક્ત્વથી ચારિત્ર ને ચારિત્રથી મુક્તિ લહે. ૩૧.
- ^૫દેગ-જ્ઞાનથી, સમ્યક્ત્વયુત ચારિત્રથી ને તપ થકી,
—એ ચારના યોગે જીવો સિદ્ધિ વરે, શંકા નથી. ૩૨.
- ^૬કલ્યાણશ્રેણી સાથ પામે જીવ સમકિત શુદ્ધને;
સુર-અસુર કેરા લોકમાં સમ્યક્ત્વરત્ન પુજાય છે. ૩૩.

૧. સાહજિક = સ્વાભાવિક; નૈસર્ગિક; યથાજાત.

૨. મત્સર = ઈર્ષ્યા; દ્વેષ; ગુમાન. ૩. અમરવંદિત = દેવોથી વંદિત.

૪. શિવગમન = મોક્ષપ્રાપ્તિ. ૫. દેગજ્ઞાન = દર્શન અને જ્ઞાન.

૬. કલ્યાણશ્રેણી = સુખોની પરંપરા; વિભૂતિની હારમાળા.

રે! ગોત્ર ઉત્તમથી સહિત ^૧મનુજત્વને જીવ પામીને,
સંપ્રાપ્ત કરી સમ્યક્ત્વ, અક્ષય સૌખ્ય ને મુક્તિ લહે. ૩૪.

ચોત્રીસ અતિશયયુક્ત, ^૨અષ્ટ સહસ્ર લક્ષણધરપણે
જિનચંદ્ર વિહરે જ્યાં લગી, તે ^૩બિંબ સ્થાવર ઉક્ત છે. ૩૫.

^૪દ્વાદશ તપે સંયુક્ત, નિજ કર્મો ખપાવી વિધિબળે,
^૫વ્યુત્સર્ગથી તનને તજી, પામ્યા ^૬અનુત્તમ મોક્ષને. ૩૬.

૧. મનુજત્વ = મનુષ્યપણું.

૨. અષ્ટ સહસ્ર = એક હજાર ને આઠ.

૩. બિંબ = પ્રતિમા.

૪. દ્વાદશ = બાર.

૫. વ્યુત્સર્ગથી = (શરીર પ્રત્યે) સંપૂર્ણ ઉપેક્ષાપૂર્વક.

૬. અનુત્તમ = સર્વોત્તમ.